

Het ruilverkavelingsproject in het Eemland nadert zo langzamerhand de eindfase. De vogelwerkgroep vroeg in het jubileumjaar opnieuw aandacht voor de weidevogels in dit bijzondere gebied.

Rob Kole

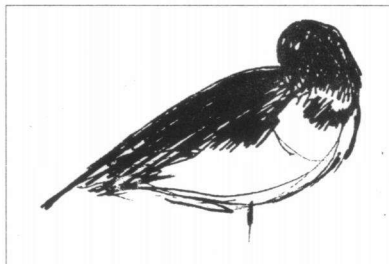
De Eempolders: weerbarstig gebied voor de weidevogels

De Eempolders is door de eeuwen heen een weerbarstig stuk land geweest. Eeuwenlang is er een enorme strijd tegen het water geweest in dit gebied. Door dat de zee er iedere keer doorheen stroomde, vanwege overstroming door de Zuiderzee, was het lang praktisch onbewoond. In de middeleeuwen waren er wel degelijk mensen die er woonden, maar rond 1300 werd het toch wel moeilijk; toen zijn de mensen gaan uitwijken naar de randen van het gebied en zo ontstond de bewoning langs de Wakkerendijk in Eemnes. Voor die tijd waren er ook bij Eembrugge en bij het sluisje wat plekken waar gewoond werd, maar later was dat steeds minder mogelijk. Het gebied was dus heel vochtig en het was heel moeilijk om daar intensief te boeren. Het Eempoldergebied is dan ook heel lang een vrij extensief beheerd weidegebied gebleven. Het gevolg van die situatie was, dat het een zeer aantrekkelijk gebied was en is voor weidevogels.

Verder was er ook veel variatie in de flora. Er waren veel bloemen en er waren ook veel meer hooilanden dan tegenwoordig. Tegenwoordig wordt alles heel intensief gemaaid, maar in het verleden gebeurde dat praktisch niet. Tot in de jaren veertig werd het gebied nog altijd redelijk extensief gebruikt. Er waren zelfs

Jubileumproject

geen verharde wegen, dus het was er ook redelijk rustig. Maar met name in de jaren vijftig begon dat te veranderen. Er is in de jaren veertig eerst een ruilverkaveling tot stand gekomen en daarna is dat gebied door de boeren en door de mechanisatie in de landbouw intensiever ge-

Scholekster

Tekening: R. Veltkamp

bruikt en dat had natuurlijk gevolgen voor de vogels. Wie in de Eempolders kwam die zag daar jarenlang ooievaarsnesten staan en dat gaf misschien de indruk dat er in dat gebied veel ooievaars gebroed hebben. Nou, die waren er in het verleden wel maar toch nooit in grote aantallen en bovendien hebben die voornamelijk langs de randen van het gebied gezeten. Maar het gebied is nog steeds interessant voor kleine zwanen en ook voor knobbelzwanen, die eigenlijk pas de laatste jaren daar wat meer zijn gaan broeden. Verder was het gebied interessant voor de

kemphanen en kwartels. Uit recente tellingen blijkt, dat we in dit gebied toch jaarlijks nog wel zo'n 110 soorten aantreffen, dus dat geeft aan dat het voor heel veel soorten een belangrijk gebied is. In de jaren tachtig en negentig is er opnieuw ruilverkaveling geweest in de Eempolders. Het heeft jarenlang geduurd voor die plannen tot stand kwamen.

Verkaveling

Er is de laatste jaren al heel wat veranderd. Wie door het gebied rijdt of wandelt, vallen natuurlijk allereerst de nieuwe boerderijen op. En de talloze maïsakkers in de zomer, die hoog opschieten op plaatsen waar eertijds slechts graspolen en koeien waren aan te treffen. De meeste boerderijen die voor verplaatsing in aanmerking kwamen, zijn inmiddels gebouwd. Er loopt alleen nog een procedure bij de Raad van State over de verplaatsing van een boerderij die in de omgeving van de sluis zou moeten komen.

Het wegenplan is inmiddels ook vrijwel gereed. Er moet alleen nog een fietspad worden aangelegd over een deel van de verbinding langs de wetting tussen het sluisje en de Wakkerendijk. Ook de waterstaatkundige voorzieningen, die nodig zijn om de waterstand en waterafvoer te kunnen regelen, zijn inmiddels vrijwel gereed.

Burgemeester Snoeck van Eemnes kijkt naar het plan voor de Eempolders. Rechts voorzitter Rob Kole.

Foto: Joke van Velzen

Onlangs lag het zogenaamde "plan van toedeling" ter inzage. In dat plan wordt niet alleen vastgesteld welke kavels worden toegewezen, maar het bevat ook regels voor rechten en dienstbaarheid, pachtafspraken en dergelijke. Het plan bevat een groot aantal regelingen en kan voor de gebruikers (landbouwers) ingrijpende gevolgen hebben, omdat bestaande rechten, kavelgrenzen en zelfs pachtafspraken die niet afdoende zijn vastgelegd, kunnen worden gewijzigd of zelfs vervallen. Ook voor de natuur kan het plan gevolgen hebben, met name omdat het plan ook voorzieningen omvat voor het gebruik van de grond. Zo zijn er bepaalde zones aangewezen waar de aanleg van singels en beplanting wordt gestimuleerd. Dat geldt, bijvoorbeeld, in het zuidoostelijke deel van het gebied. Wanneer de kavels opnieuw zijn verdeeld, zullen er ook op veel plaatsen ingrepen nodig zijn om de kavels te ontsluiten, nieuwe verbindingen aan te brengen of juist kavels te delen. Hierbij zullen dus ook verbindingsdammen worden gemaakt en er zullen kavelsloten moeten worden aangelegd of aangepast.

Zoals bekend, is er in de Eempolders een aantal gebieden aangewezen als reservaatgebied. Hoewel delen van de toekomstige terreinen reeds in het bezit zijn van Natuurmonumenten, die het beheer voor haar rekening zal gaan nemen, is er nog altijd niets van deze reservaten te zien. Waarschijnlijk zal het nog wel een paar jaar duren voordat deze echt kunnen worden ingericht en zullen de beoogde ontwikkelingen in flora en fauna pas goed in gang gezet kunnen worden, nadat het plan van toedeling definitief is vastgesteld en de betreffende gronden volledig zijn overgedragen.

Dat kan dus nog wel een aantal jaren gaan duren, want volgens de plannen is het passeren van de akte van toedeling pas voorzien in oktober 1999 en bovendien zullen de geldelijke regelingen voor subsidiëring van kavelverbetering pas in de loop van 2001 en 2002 worden vastgesteld. Het ruilverkavelingsproject is dan uiteindelijk pas in 2003 helemaal afgerond.

Actie

Toen de plannen voor die ruilverkaveling op tafel kwamen is er een actie op touw gezet, omdat de mensen zich zorgen maakten over de ontwikkelingen en de gevolgen van die ruilverkaveling. Dat was in 1980. Toen is er een actie opgezet in samenwerking tussen de Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken en de Vogelwacht Utrecht. Dat was de actie "Redt de weidevogels" en het idee was om met die actie gronden aan te kopen in het gebied, omdat men vreesde voor bedreigingen als gevolg van de ruilverkaveling. Men hoopte door de aankopen van gronden iets te kunnen doen voor de vogels. Die actie was een enorm succes en er kwam een behoorlijk bedrag binnen dankzij de bevolking. Uiteindelijk

heeft het toen nog heel lang geduurd voordat de ruilverkaveling tot stand kwam en het was dus in eerste instantie niet duidelijk wat we met dat geld konden doen. Want het aankopen van gronden was nog niet direct aan de orde en toen de plannen voor de ruilverkaveling gaandeweg meer vaste vorm begonnen aan te nemen, toen werd duidelijk dat het aankopen van gronden eigenlijk ook helemaal niet zo'n zinnige besteding van het geld was. Je kon voor het ingezamelde geld misschien een paar vierkante meter kopen, maar daar red je de vogels ook niet mee.

Nieuw overleg met Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer heeft uiteindelijk geleid tot het plan om dat geld te gaan gebruiken voor een educatief doel. Onze eindconclusie was dat het goed zou zijn om een voorlichtingspaneel te maken voor dat gebied. Op dat paneel willen we twee soorten informatie geven. Aan de ene kant over de karakteristieke weidevogels. Aan de andere kant willen we informatie geven over de ontwikkelingen die daar mogelijk zijn.

De bedoeling is dat het bord geplaatst wordt bij het fietspad dat onlangs is aangelegd langs de Eem. In het najaar van 1996 is er een heel nieuw fietspad aangelegd en daar is een kleine picknickplaats met een tafeltje en de bedoeling is dat het bord daar komt te staan.

Op de jubileumdag van de vogelwerkgroep, op 22 maart jongstleden, is het bord symbolisch overhandigd aan de burgemeester van Eemnes, mevrouw Snoeck. Bij die gelegenheid zei mevrouw Snoeck "blij verrast" te zijn. Zodra het paneel voor plaatsing gereed is, hopen we opnieuw contact te hebben met mevrouw Snoeck om het dan ter plaatse werkelijk aan haar over te dragen.